

En Biblioteca Palatului cultur...

Curierul Ardealului

3 LEI Exemplarul

Redacția și Administrația: ARAD, Str. Românilor No. 6. Telefon 156.

ORGAN POLITIC ȘI DE INFORMAȚIUNI Apare Joia și Duminică

ABONAMENTE: Un an, lei 400.— șase luni, lei 250.— trei luni, lei 150.— Pentru autorități și întreprinderi particulare 1000 lei anual, — șase luni, lei 600.—

3 LEI Exemplarul

65 ani de glorie — „Astra” la Zălau —

Arad, 13 Septembrie

Ieri s'a început la Zălau ciclul de serbări culturale cu caracter general ardelenesc...

Intr'un falnic zău românesc, udat de lacrimi cum pușne altele și de unde și-a luat sborul...

Conduș a înțelepciune și căldura sufletească moștenită de actualul ei președinte...

Ajunși azi, la răspântia cea mai luminoasă a istoriei noastre...

De trei ani de zile „Astra” și-a adăos o serie de titluri noi și nepieritoare...

Dela această memorabilă dată sfera de acțiune a „Astrei” se conturează vastă...

juinea Ei primește dela întâlul pas înțelesul simbolic al mesianismului național.

Prin munca febrilă al celor dela conducerea „Astrei” (o mențiune onorifică dlui secretar H. P. Petrescu) vedem zi cu zi cum osatura ei...

„Va trebui mai presus de toate să învățăm a ne iubi unii pre alții. Dihnăia dintre frați este cea mai mare rău din lume...”

„Toată împărăția ce se desbină întru sine se pustiește și toată cetatea sau casa ce se desbină întru sine nu va sta” — spune Mântuitorul.

răia noastră și cetatea noastră și casa noastră să stea pe vecie și pentru asta mai vărtos propovăduim solidaritatea întreg neamului românesc...

Asociindu-ne cu însuflețire la crezul ogândit de aceste cuvinte ale președintelui „Astrei”...

Ce înseamnă a fi român?

Arad, 15 Septembrie

Ce înseamnă a fi român? Ne-o spune așa de frumos, așa de aduc, într'o broșură de propagandă culturală...

Învățăminte pentru viitor

— Presa minoritara si alegerea dela Arad —

Alegerea Consiliului municipal al orașului Arad, întrece de astădată importanța locală — relevată într'un articol anterior...

Ne simțim obligați din îndoitul motiv, al clarificării unei situații pe de o parte și ca răspuns de altă parte...

După cum era de prevăzut și firesc, succesul strălucit re purtat în lupta pe două fronturi — ba întru câțva și în contra machinațiilor liberalo-uziste...

Vor înțelega oare și se vor mulțumi de acest eveniment politic — cel mai însemnat de opt ani încoace — și amicii mei „cuști”...

Nu s'a dat oare din Arad indicivul pentru toate guvernele viitoare ale țării, că nu este nevoie de pacte, concesiuni umilitoare și teamă chiar...

Dacă acesta ar fi numai singurul succes politic remarcabil al dlui prefect V. Boneu, d-sa se poate felicita de un act de interes public...

A sarge creditul politic al celei mai puternice citadele șoviniste maghiare din Ardeal, unde trona faimosul Barabás Bela...

a spulbera legenda, că în Aradul dela hotarele vestice ale României, cuvântul hotărâtor în viața noastră publică de stat, îl are statul major alui Barabás...

Ne strângem mâna, partidele românești, pentru rezultatul politic general, cât și local, obținut, indiferent de deosebirea de vederi politice...

S'a făcut o probă încă odată și credem că va servi de memento concetățenilor minoritari, că dacă și ne deosebesc convingeri și vederi...

Dr. D. Gherman

Comentariile presei minoritare

Erdélyi Hirlap: „Populația maghiară din Arad, nu avea pentru ce să însuflețească de lista oficială, dar nici să ajute din încăpăținare — pe acei candidați ai listei opoziționiste muncitorești...”

Keleti Újság: „Teroarea autorităților a împiedecat pe alegătorii maghiari să se prezinte în fața urnei...”

Temesvári Hirlap: „Rezultatul alegerii au produs efect penibil, chinuitor asupra Partidului Maghiar...”

ARADUL

de EGUMENUL SERAFIM

Cei dintâi dascăli cari și-au început apostolatul în noul focar de cultură au fost Dimitriu Tichindeal, Constavin Diaconovici Loga, fostul cel dintâi învățător a școlii românești din Pesta...

fletești, să împrăștie adâncul neștinței și răutatea păcatelor în care erau confundate satele. Pentru a crește un cler conșiu de chemarea lui s'a descnis în Arad la 1822 Seminarul teologic funcționând neîntrerupt de atunci până azi...

Prin statutul organic biserica ortodoxă română e ridicată la rangul celorlalte confesiuni din țară...

2. Liceul Moise Nicoară. Pentru puținii unguri din Arad s'a înființat în secolul al XVIII-lea cea dintâi școală primară de către călugărul minorit Camil de Hofflich...

desființat de Iosif al II-lea a căru fond a fost vărsat de împărat în casa de stat a finanțelor publice. Guvernul a primit propunerea delegând pe ministrul instruiiunii publice să asiste la solemnitatea punerii pietrii fundamentale...

3. Liceul de fete Elena Ghiba Birta

După preluarea imperiului român s'a simțit de a da și fetelor o cât mai largă posibilitate de a-și însuși cunoștințe temeinice prin școală, ceceea a îndemnat pe conducătorii resortului instruiiunii să deschidă în Arad un liceu de fete...

desființat de Iosif al II-lea a căru fond a fost vărsat de împărat în casa de stat a finanțelor publice.

In 1919 Liceul trece sub stăpânirea românească cuprinzând în sânul lui an de an sute de elevi dornici de lumină și învățătură.

3. Liceul de fete Elena Ghiba Birta După preluarea imperiului român s'a simțit de a da și fetelor o cât mai largă posibilitate de a-și însuși cunoștințe temeinice prin școală...

scoate învingători pe comuniști, conțind apoi la noi alegeri, cu concursul și la comanda lui Barabăș.) În Partidul Maghiar e mare amărăciunea contra conducătorii partidului. 70% din alegătorii sunt maghiari, deci trebuia listă separată.

Cum au decurs alegerile comunale

— A învins lista guvernamentală —

În ziua de 12 Septembrie au avut loc alegerile comunale. Pentru ușurința votării alegătorilor, orașul Arad a fost împărțit în opt secțiuni de votare. — Multumită acestei măsuri, circulația în oraș nu a suferit de loc și votanții nu au fost nevoiți să aștepte timp îndelungat în fața locurilor de votare. Votarea s'a început la orele 8 și jum. dimineața și a durat, pentru unele secțiuni, până seara la orele 7; în tot acest timp n'au intervenit nici un fel de incident.

Rezultatele:

La secția I. — Piața Luptei — până la prânz au votat 472 votanți, iar seara la închiderea urnei, au votat 1253 de cetățeni, dintre cari 646 pentru lista guvernamentală, 508 pentru lista muncitorilor și 81 pentru cuzisto-liberală.

La secția II. — Str. Iosif Vulcan — au votat până la prânz 750 de cetățeni, iar la închiderea urnei s'au găsit un total de 882 de voturi; repartizate astfel: 445 voturi pentru lista oficială, 367 lista muncitorilor și 60 voturi ale cuzisto-liberalilor.

La secția III. — Piața Mihai Viteazul — au votat până la ora mesei, 650 alegători, iar rezultatul deschiderii urnei seara, a fost următorul: 367 voturi pentru lista guvernamentală, 385 voturi pentru muncitori și 49 voturi cartelul cuzisto-liberal.

La secția IV. — Strada Elena — din totalul voturilor exprimate 794, au fost repartizate listei guvernului 372, muncitorilor 362 și cuzisto-liberalilor 60 voturi.

La secția V. — Str. Dobanților — până la prânz votează numai 327 alegători, iar totalul, la închiderea votării, a dat un rezultat de 908 voturi, repartizate astfel: 528 voturi pentru lista oficială, 144 voturi pentru lista muncitorilor și 62 voturi pentru cuzisto-liberali.

La secția VI. — Str. Oituz — majoritatea cetățenilor au votat înainte de prânz — 430 voturi — iar la despuerea urnei rezultatul a fost următorul: 236 vo-

turi guvernul; 389 voturi muncitorii și 60 voturi cartelul.

La secția VII. până la închiderea alegerii au votat abia un număr de 396 de cetățeni, voturile repartizându-se astfel: 182 pentru lista oficială 153 pentru lista muncitorilor și 61 pentru cuzisto-liberali.

La ultima secție a VIII-a — Griul — au făcut cea mai frumoasă dovadă că au înțeles colaborarea guvernului cu celelalte partide de guvernământ românești, deoarece la despuerea urnei rezultatul a fost următorul — în special pentru cuziști unde din totalul celor 953 de voturi, au luat abia 15 voturi, restul în marea majoritate fiind ale listei oficiale — 807 voturi — listei muncitorești repartizându-i-se restul de 131 voturi.

Totalul voturilor anulate, la toate cele opt secțiuni a fost de 150, rezultatul general fiind următorul: Lista guvernamentală 3655 voturi Lista muncitorilor 2539 voturi Lista cuzistă-liberală 448 voturi

Sperăm că în urma acestui rezultat, afirmarea cuziștilor că, ei ar fi o forță în orașul nostru, va fi pe deplin spurcată. Noi am fi tare curioși să știm, câte voturi din cele 448, au fost de drept cuziste și câte liberales! Cele petrecute în ziua de 12 Septembrie, vor servi drept cea mai bună lecție celor cari refuză trei locuri, pentru a lua — la urmă — nici unul.

Membri noului Consiliu al orașului Arad

Membri ordinari: dr. Silviu Moldovan, dr. Ștefan Anghel, Vass Augustin, Striegl Josif, dr. Victor Hoărăn, dr. Alex. Boțioc, dr. Remus Chicin, Pavel Liska, Teodor Spitz, dr. Vincențiu Marcovicu, dr. Iuliu Borneas, Constantin Teodorescu, Ștefan Brindit, Iuliu Engel, dr. Sever Miclea, dr. Emil Veicu, Milivoi Radovan, Berta Adelbert, dr. Aurel Raicu.

Supleanți: Iosif Krebsz, dr. Dante Gherman, Iuliu Maresch, Maté Anghel, Emanuil Veni, dr. Emil Micioși.

Din lista muncitorească comunistă sunt aleși 5 membri ordinari și 2 supleanți. Rep.

Evenimentele ultimelor zile

Inapoierea M. S. Regelui din străinătate

— Sosirea la Sinaia. — Primirea la gară. — Asistența. — Câteva scene emoționante —

Sinaia, 13 Sept.

M. S. Regele a sosit azi, la ora 11,15, cu trenul special regal, la Sinaia înapoiindu-se din străinătate, unde precum se știe ș'a făcut cura anuală pentru căutarea sănătății.

Gara Sinaia era frumos pavată cu drapele și verdeată.

În întâmpinarea M. Săe au venit M. S. Regina, AA. LL. RR. Elena, Prințesa mamă, Ileana și Prințesa Nicolae, d-nii general C. Coandă, președintele ad-interim al consiliului și toți membrii guvernului aflați în țară, C. Hiott, ministrul Curții Regale, general P. Anghel, mareșalul palatului, I. Stârcea, Mociony, miniștrii ai palatului, generalul Teodorescu, comandantul diviziilor vânători de munte.

La sosirea trenului regal compania de onoare a dat onorurile și muzica a intonat „Imnul regal.”

M. S. Regele, îmbrăcat civil, a descins și a fost îmbrățișat de M. S. Regina și apoi rând pe rând de ceilalți membri ai Familiei Regale.

Prințul Nicolae a sărutat mâna Suveranului.

Apoi M. Sa a strâns mâna membrilor guvernului, generalilor și ofițerilor, parlamentarilor, reprezentanților autorităților.

După aceea a trecut în revistă compania de onoare, după care s'a întretinut îndelung cu membrii Familiei Regale, cu d. primministru Coandă și cu membrii guvernului.

M. Sa Regele avea o înfățișare obosită de drum, o ceva mai slăbit, păstrând însă viciunea-I caracteristică și exprimând bucuria înapoiării în țară.

M. S. Regina L-a întâmpinat cu cuvintele: „Privește cu ce soare frumos te primim”, la care M. S. Regele a ripostat: „Superb. E într'adevăr o vreme minunată.”

M. S. Regele a fost pus în curent pe scurt de cele petrecute

la lipsa Sa din țară, de d. general Coandă!

Suveranul a povestit apoi clipele mai interesante din călătoria făcută. A spus că se simte întărit și s'a interesat de câmp și de semănături.

Publicul a ovaționat pe Suveran și întreaga Familie Regală și prințari.

La ora 12 MM. LL. Regele și Regina și membrii Familiei Regale „au dus la Castelul Peleş.”

A fost invitat la dejun d. general Coandă.

Alegeri parțiale pentru Senat

O mare biruință a guvernului în jud. Hfov Mircea Solacolu (averescan) 15.631 voturi ales. — Panteimon Halippa (opozitia-unită) 4288 v. Dr. Gh. Răduțescu (Liga Chiriașilor) 765 v.

Jud. Vâlcea Vasile Tretinescu (averescan) 7311 voturi, ales. N. Chirculescu (liberal) 5554 v. Virgil Potărcă (opozitia unită) circa 3108 v.

Jud. Tutova C. Niculescu-Buzzești (averescan) 379 voturi, ales. D. Simionescu-Bărlad (liberal) 272 v.

Jud. Caliacra General Pătrașcu (averescan) 4087 voturi, ales. Ion Th. Florescu (lib.) 262 v. Dumitru Vasiliu (op.-uni.) 835 v.

Buzău C. Bascovici, guvernamental, 9906 v. ales; G. Dunka, liberal-dident, 967 voturi; Justin Stănescu, liberal, 2200 voturi; Pompiliu Ioanțescu, țărănist, 1508 v.; Liga Apărării Naționale 180 v.

Congresul „Astrei” la Zălau

Oaspeți. — Numeroși delegați din Basarabia. — Cuvântarea de deschidere

Sâmbătă d. a., au sosit la Zălau, d-nii miniștrii Goldiș și Lupas. Au fost întâmpinați de lume multă, în frunte cu reprezentanții autorităților, prefectul Nicodim Cristea, primarul orașului Cloaje, și întreg consiliul comunal.

Duminică, au început să vină țărani din împrejurimi. Au venit mulți voioși în haine de sărbătoare, ca pentru o solemnitate națională. Ei știu ce-i „Astra” și știu ce însemnătate s'a dea reuniunii în care cărturarii neamului vin să dea învățătură, să cinstească memoriile înaintașilor și să-și ia angajamente pentru munca de viitor.

Au venit flăcăi și fete în cară împodobite ca la nuntă. Delegația dela Cetatea Albă, condusă de revizorul școlar a făcut o admirabilă impresie; de asemea câțiva români trecuți mai de mult de peste Nistru.

Deschiderea congresului

În sala mare a prefecturii județului, s'a deschis congresul. S-a a plină, gême de mulțime. Sunt reprezentate societăți culturale și așezăminte din toate părțile țării. Din Basarabia sunt peste 50 de delegați în frunte cu Arhiepiscopul Gurie, Ștefan Ciobanu, membru al Academiei Române, Onisifor Ghibu, comisarul general al „Astrei” pentru Basarabia.

Basarabeni ca și transilvănenii au fost ovaționați de public.

D. Vasile Goldiș, președintele „Astrei”, deschizând congresul, l-a salutat pe basarabeni și transilvăneni. A mulțumit d-lui Ghibu pentru munca de înfrățire a basarabenilor cu ardelenii. Politica urmată n'a ținut seamă de partide. A fost numai răvna politicii naționale.

A salutat pe d. Alex Lapedatu, care ca fost ministru, a dat însemnate ajutoare „Astrei”; a salutat pe d. g. ral Moșoiu, care a pornit din aceste regiuni, victoriile împotriva unghurilor; a salutat pe d. general Ion Manolescu, reprezentant Ligii culturale și a Caselor Naționale; a salutat pe reprezentanții „Fundatiei Principelui Carol”: Savin și Em. Bucuți; apoi pe reprezentantul Institutului de educație fizică, d. căpitan Petre Lazăr; pe reprezentanta Reuniunii femeilor din Sălaj, d-na dr. Aciu.

Sunt apoi reprezentanți ai episcopilor Ciorogariu și Hossu; sunt reprezentanți ai studenției Alex. Diina și Vasile Georgescu.

Toți reprezentanții salută adunarea.

prin miraculosul sentiment al solidarității. Civilizația este progresiva diferențiere a categoriilor în sânul colectivității, dar ceea ce asigură neturburata ei propășire este neînțetata reintegrare a categoriilor prin solidarizarea lor în sentimentul idealului colectiv, supra-pus tuturor intereselor diferențiate. Numai acest sentiment de solidaritate cheazăște dăinuirea, propășirea și gloria neamurilor. Sacrul egoism al neajunilor este astfel justificat ca o condiție inexorabilă a civilizațiunii umane.

Privesc de atâtea ori circulația uimitoare din calea Victoriei în Capitala țării, această pulsație de o incomparabilă putere a vieții. Și tot de atâtea ori îmi fulgeră prin minte imaginea că această strălucire de viață s'a născut din suferinți seculare, din beșugul sângelui vărsat pentru sărăcie, din atâtea lacrimi amare stoarse de durerile sufletelor obidite. Dar toate aceste suferinți, sângele vărsat și lacrimile amare au fost românești. Tăra aceasta a fost făcută prin jertfă românească, pentru români. Rostul ei încetează când nu ar servi de cadru sbuciumărilor spre statornicia aci a unei puternice cetăți de cultură și fericire românească, parte întregitoare a civilizației universale.

Fiecărui, ce se cuvine, nici o nedreptate nimăru, dar Statul este românesc și sufletul geniului român are să stiliizeze toate alcătuirile organice din Statul acesta. El a rărit în splendoria de astăzi din solidaritatea neamului nostru, Săraci, oropsiți, fără multă învățătură, dar ascultând cu evlavie credinței îndemnul instinctului sănătos de conservare, părinții noștri în numele acestei solidarități și pentru a-i asigura întrebuințarea integrală a puterilor poporului românesc, ei au înființat în vremile de tirană opresiune, acum seazezeci și cinci de ani, Asociațiunea pentru literatura română și cu tura poporului român. Astfel s'a înălțat acest altar al conștiinței naționale la poporul românesc din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș.

Războiul mondial a întrerupt munca de albină a societății noastre. Problemele mari, impuse spre rezolvare națiunii române reunite în noul Stat și procesul așezării categoriilor sociale în cadrelor lui, au absorbit partea mai mare a energiilor naționale. Se părea că „Astra” și a pierdut rostul ființării sale. Dar conștiința națională se trezește din șocarea pricinuită de sguđuirea universală și în fața noastră se înalță clar și categoric imperativul de a reincepe și a continua năzuința solidarizării naționale.

E firească diferențierea categoriilor noastre sociale și ca urmare ciocnirea concepțiilor răsarite din nevoia progresului care rezultă din lupta neînțetată a intereselor de existență și de afirmare în viața colectivă de Stat. Dar în această dihonie a zilnicelor preocupări să ne rezervăm clipe de reculegere, în care, fără îndoială, din cămăruța ascunsă a sufletului vom auzi glasul trecutului și al viitorului, aducându-ne aminte: Să ne iubim românii unii pe alții și deasupra tuturor sbuciumărilor zilei trecătoare să ne încalmăm sufletul la razele solidarității noastre naționale.

În focul acestui sentiment al solidarității se vor topi patimile mărunte, se vor surpa îngrădirile veninoase care ne despart. Prezentul va dispăre și vom privi viitorul, pe care numai împreună știindu-ne, simțindu-ne frați și iubindu-ne unii pe alții în vom zidi măreț și fericit nepoților și strănepoților noștri, națiunii noastre românești.

Privesc de atâtea ori circulația uimitoare din calea Victoriei în Capitala țării, această pulsație de o incomparabilă putere a vieții. Și tot de atâtea ori îmi fulgeră prin minte imaginea că această strălucire de viață s'a născut din suferinți seculare, din beșugul sângelui vărsat pentru sărăcie, din atâtea lacrimi amare stoarse de durerile sufletelor obidite. Dar toate aceste suferinți, sângele vărsat și lacrimile amare au fost românești. Tăra aceasta a fost făcută prin jertfă românească, pentru români. Rostul ei încetează când nu ar servi de cadru sbuciumărilor spre statornicia aci a unei puternice cetăți de cultură și fericire românească, parte întregitoare a civilizației universale.

Fiecărui, ce se cuvine, nici o nedreptate nimăru, dar Statul este românesc și sufletul geniului român are să stiliizeze toate alcătuirile organice din Statul acesta. El a rărit în splendoria de astăzi din solidaritatea neamului nostru, Săraci, oropsiți, fără multă învățătură, dar ascultând cu evlavie credinței îndemnul instinctului sănătos de conservare, părinții noștri în numele acestei solidarități și pentru a-i asigura întrebuințarea integrală a puterilor poporului românesc, ei au înființat în vremile de tirană opresiune, acum seazezeci și cinci de ani, Asociațiunea pentru literatura română și cu tura poporului român. Astfel s'a înălțat acest altar al conștiinței naționale la poporul românesc din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș.

Cuvântarea dlui ministru Goldiș

Suntem iar adunați în numele solidarității naționale. O națiune este suflet și conștiință.

Sufletul dat prin actul de naștere, conștiința dobândită de istoria ce și-o făurește prin afirmarea sa în lumea neamurilor de pe pământ.

Națiunea este o celulă a civilizației și a culturai, amândouă înzinate sunt sinteza posibilităților de progres uman.

Afirmăția oricărei națiuni în istoria universală a neamurilor este în funcție de intensitatea conștiinței sale. Aceasta se măsoară cu termometrul sentimentului de solidaritate a unității. Gradul acestui sentiment deținește jalozanele diferitelor etape și epoci în viața neamurilor; gloria și mărirea lor, decadenta, mizeria ori chiar disoluția și absorbirea de alte unități viabile.

Instinctiv neamurile vrednice de viață, cultivă acest sentiment de solidaritate culminând mândria generatoare de gesturile eroismelor pe altarele gloriei naționale. Dacă istoria omierii nu ar fi altceva decât alternarea diferitelor forme de producțiune și distribuire a mărfurilor, atunci cu adevărat pe poarta intrării sale în sîrul creațiunilor rânduie de taina eternă a vieții, ar trebui să fie săpate cu locrimile oroaiei tristeilor cuvinte: „Părășiți orice nădejde, voi cari intrați!”

Din fericire istoria de mii de ani a omierii dovedește contrariul. Tot ce s'a făptuit în lume determinând un pas înainte pe scara aliat de anevoioasă a progresului, toate epociile de glorie ale diferitelor seminții purtătoare ale destinului uman, au isvorit din resortul unei voinți colective

Ziua II-a.

Luni la ora 10 dim., adunarea a fost deschisă, fiind lipsă d. nii Goldiș și Lupas, cari au plecat la Sinaia.

S'a început citirea raportului general care a fost împărțit în două.

D. Iacobescu, deputat, în raportul pentru Ardeal a arătat satisfacția de care e cuprinsă Astra pentru avântul ce l-a luat în Basarabia. Salută venirea lui Gurie și a basarabenilor, la congres.

La Pănciu s'a înființat o secțiune a „Astrei”. Vorbitorul a cerut să se înființeze secții ale „Astrei” în vechiul regat.

Cărțile trimise de centru secțiilor să nu fie risipite, ci să fie cercetate bibliotecile cât mai des de țărani. Să se intervie la ministerul instrucției, să acorde premii pentru siănirea interesului între învățători pentru organizarea cursurilor de aduți. Din anul trecut a fost evidențiată activitatea prof. Iuliu Hațiegan. Amintind de morții „Astrei”, Vasile Stroescu, Viadimir de Repta, Ion Rusu și Vasile Bogrea, asistența se ridică în picioare

Profesorul Augustin Pop a citit raportul activității Astrei în Basarabia.

D. Onisifor Ghibu, comisarul Astrei în Basarabia, a arătat setea basarabenilor după cultura româ-

nească. S'a înființat în Basarabia o secțiune cu câte 200 membri, ca mai de seamă intelectualii.

S'a început în Basarabia clădirea palatului cultural al Astrei, căruia i se va pune piatra fundamentală, la viitoarea adunare ce se va ține la Chișinău.

A propus pe I. P. S. Gurie ca membru onorific și adunarea admite cu aplauze.

În locul vacant în comitetul central a propus pe d. Șt. Ciobanu, care e admis.

D. Bogdan-Duică arată că secția medicală a făcut propunere foarte importantă privitoare la viața biologică a poporului nostru. Creșterea înflințarea secției feminine a Astrei care se admite, în urma discuțiilor.

D. prof. Gherariu raportorul bugetului a arătat situația financiară. Bugetul anului viitor s'a mărit la 5 milioane și pentru Basarabia 2 mil. jumătate.

D. prof. Pop a arătat lipsa de interes ce acoră „Astrei”, între prinderile economice și financiare. Singur „Albina” și Banca centrală au ajutat-o bănește.

D. Nicodim Cristea a arătat noui membri ai Astrei.

D. Lupeanu laudă expoziția de industrie casnică, aranjată de harnicul prof-sor Capota, și la care participă 25 comuni.

Tuturor participanților li se vor acorda diplome.

D. Buracu din T. Severin mulțumște de buna primire dela Zălau și donează acestui despuțământ al Astrei 2 dulapuri de cărți din partea palatului cultural din T. Severin.

Sedința dinainte de masă, a fost închisă

Chestiuni sociale și economice

de dr. Ing. C. Stăncescu Profesor Politecnica Timișoara VII.

— Perfecționarea procedeelor de fabricație în industria noastră —

Afirmam că participarea efectivă în industrie a inginerilor români este indispensabilă, deoarece ei organizează munca, întrucât procede noi de fabricație și le perfecționează, sporesc randamentul producției, reduc contul de fabricație, ceea ce permite o scădere a taxelor de import și prin aceasta se produce o scădere a prețurilor.

Pentru a ajunge la acest rezultat trebuie introduse procedee perfecționate de fabricație, și trebuie organizată munca, fiindcă numai așa se pot concura produsele streine.

Dar pentru a vedea mai bine că procedeele de fabricație nu sunt, la noi, în curent cu ultimile rezultate ale științei și tehnicii, să luăm câteva exemple:

a) Se știe că cea mai mare parte din grăsimile vegetale întrebuințate în industrie sunt solide la temperatura ordinară; la noi nu se obțin însă decât grăsimi lichide la temperatura ordinară. Deși chestiunea ridicării punctului de topire al grăsimilor a fost rezolvată de către Paul Sabatier (marele chimist francez, deținătorul premiului Nobel pentru chimie), totuși industria noastră de extracție a uleiurilor vegetale nu este prevăzută cu dispozitivile necesare solidificării acestor uleiuri.

Marele chimist Sabatier prin renumita sa metodă a hidrogenării sub influența pulberilor metalice catalitice (o metodă deja veche astăzi), a reușit să ridice porțiunea de acizi grași în uleiurile vegetale și prin aceasta să ridice punctul lor de topire.

Așa, de pildă, uleiul de in al cărui punct de topire este 16°, supus metodei de hidrogenare își ridică punctul de topire la 68°.

Astfel hidrogenate uleiurile vegetale pot înlocui cu succes grăsimile animale sau uleiul de cocos în industria saponificatorilor.

b) Stofele care se fabrică la noi sunt puțin durabile și aceasta nu din cauză că lăna oilor noastre este aspră și putredă (după cum se spune) ci fiindcă fabricile de postav nu degresează lăna cu dizolvanți organici așa cum ne indică ultimile descoperiri pe acest teren.

c) Tăbăcăriile noastre sunt niște focare de infecție și de murdărie, căci sunt în mână unor rutinari refractari oricărei inovații; de aceea ne și dau produse de calitate inferioară așa încât încălțăminte făcută din material românesc se rupe repede; pieliara cea bună... aceea se importă.

Același lucru cu blănurile deși toți am avea nevoie de blănuri acestea le poartă numai bogarii căci se importă, dar acele ce și le pot procura acei mai săraci sunt de

calitate cu totul inferioară, preparate în țară.

d) Mătasa artificială pe care o importăm în cantitate mare și plătim foarte scump din cauza taxelor mari vamale, se fabrică din celuloză, iar aceasta din lemn.

O nouă temă nu ne lipsește: ce nicașă noi o aducem din Franța care la rândul ei și aduce celuloza din Suedia.

Noi însă nu simțim în situația Franței în ce privește pădurile; noi avem păduri în abundență și deși mâna de lucru la noi este relativ, înființăm totuși hărtia noastră nu se compară cu cea din Franța nici în privința calității și nici chiar a prețului.

Cât despre mătasa artificială și celuloză noi avem posibilitatea nu numai să satisfacem nevoile interne dar chiar ar fi cazul ca să le exporțăm în mare cantitate!

e) Iată și un exemplu pentru locuitorii din Podgorie cum și pentru Arădani cari au viața în Podgorie:

Se știe că pentru a fabrica șampanie trebuie un timp de cinci sau șase ani în care timpul este supus la diverse manipulari; o nevoie apoi de pînăște adăncă confortabile; se imobilizează cantități mari de vin și de capital și se pierde apoi o mare cantitate de vin în diferitele manipulari.

Sunt sigur că prea puțini știu de existența unor procedee moderne (Charlat) prin care depozitele organice din vinuri se separă automat prin decantare izotermă; metrică; prin această metodă vinul se limpezește repede prin filtrare artificială, ceea ce-i o situație incomparabilă și-i evită oricând precipitarea ulterioară de cremă de tartar cum și orice turburare de origine biologică (fermentare).

Un astfel de aparat poate înlocui anual peste una sută de butelii de vin spumos, fiind nevoie de un singur lucrător.

Se realizează astfel o mare economie de capital și de mână de lucru.

Exemple de acestea, din care se constată inferioritatea industriei noastre în ce privește metodele de fabricație, sunt mult mai multe decât acestea:

E de absolută nevoie, atât în interesul industriaților cât și al consumatorilor (adică al țării), să se realizeze o industrie mai importantă și anume industria țării noastre să se specializeze în fabricarea să facă să prospereze industria, ceea ce poate industria la adăpost față de concurența străină și asigură consumatorului un articol bun și ieftin.

Cum trăiesc patruzecidemiile de moți

D-nul Ion Clopoșel, redactorul excelentei reviste chujene „Societatea de mâine” a întreprins propriu-motiv o anchetă prin Munții-Apuseni, și a reușit să o ducă la sfârșit în condiții științifice și literare la nivel occidental. Rezultatele acestei anchete infățișând o mare problemă social-politică, vor interesa desigur și pe cititorii noștri. Reproducem aici un fragment de seamă.

Din Valea Crișului-Alb trec în Valea Arieșului pentru a studia în continuare cele două probleme mari ale munților apuseni: agrară și forestieră, hotărându-mă să amân pentru altădată cercetările în regiunea Bradului și Abrudului unde se pune a treia mare problemă: a proletariatului minier.

Circulația dintre cele două văi este foarte vioaie, cu toate că ea nu se poate face, cu excepția șoselei Brad-Abrud, decât pe jos ori, în cel mai bun caz, călare. Vădenii pătrund în Valea Crișului Alb însoțit prin Halmăgel, prin Bulzești și prin valea repede a grohotului, parcurend urcușuri și coborâșuri anevoioase și de lungă durată.

Mă limitez și aici la nevoile unei plase, a Câmpenilor, care, cu mici corecturi — adăugându-se cel puțin comuna Sohodol — formează iarăși un complex economic încheiat. O populație aproape complet românească de 38.452 suflete este respirată dealungul celor două brațe ale Arieșului care se împreună în cătunul Mihoiești al Câmpenilor, și pe povârnișurile tot mai aspre ale înălțimilor cu cât ne apropiem de punctul cel mai înalt al munților Bihariei: Curcubăta (1842 m).

Bistra

Satele sunt foarte respirate. Bistra este punctul extrem al plasei pe cu-sul Arieșului în jos, așezată într-o deschizătură ce îngăduie și cultura grâului și a porumbului. Numai a cincea parte a saului este concentrată lângă apă, grosul locuitorilor este împrăștiat pe colme pitorești ce se numesc: Gârde, dealul Muntelui, dealul Hudricicilor, Vârșii mari și Vârșii mici. Un recensământ al populației este foarte greu de făcut: nici nu se poate ști precis numărul sufletelor; ar fi nevoie de patru săptămâni pentru a putea vizita fiecare casă, de aceea statistica oficială înseamnă cifra aproximativă de 5000 suflete, iar numărul caselor (1000) și animalelor este nesigur.

Cam 70 la sută din poporeni sunt proletari forestieri. Ei nu prea găscă de lucru. Într-o căscătoară de 2 pe 3 m. găsim o familie cu 7 membri: bărbatul este dus la pădure lângă Sebeșul-săscesc și de la Paști până acum la finele lui Iulie a putut trimite acasă 1200 Lei, sumă insuficientă pentru nevastă și cinci copii, de aceea nevasta se vede nevoită a iucra cu ziua la săpă în sat.

În case mai înstărite găsim de jur împrejur lăzi, în colț podișorul (dulap, parsechiu), bidar de vase, diobe (aiurea ghioabe, bote de apă) coșarci (corfe), straie frumoase, la ferestre aparatoare de lemn pe dinăfără numite oblocuri, în curte dinfără cu cumpănă și cohe (cuptor). O particularitate este plafonul lucios din scândură de brad ce se spală cu paie de grâu și săpun.

În sat vin foile: Foia Poporului, Lumea și țara, Libertatea, Lumina, satelor, Arișul, înfrățirea poporului și Unirea poporului dela Blaj. Bistrița are un trecut istoric frumos: de aici s'au ridicat vlădica Petru Pavel (familia Aron), Alexandru Șterca Șulufțu, ve-o cinci profeți, doi învățători, un compozitor, un student univ., iar actualmente sunt la școlile secundare ve-o 40 de elevi.

Biserica și școala sunt edificii moderne. Școala (din 1816) are astăzi trei săli de învățământ, o cancelarie și cinci învățători cu 366 elevi (din 1070 deiași). Un învățător propune în dealul Hudricicilor. Anul școlar durează aici și în celelalte sate de munte cam cinci luni, din Noemvrie până în Aprilie. Căci încolo copiii contează în economia de vite.

Școala are un început de atelier de lemnișar din anul acesta cu rezultat multumitor. Nici într-o parte a țării n'ar fi mai potrivită școala de meserii și agricultură decât aici, unde cioplitura este o îndeletnicire generală a tuturor vârstelor. Dela micul atelier de școala primară până la academia de agricultură, toate gradele de învățământ agricol și profesional și-ar găsi aici condițiile cele mai favorabile de dezvoltare.

Bistra are o întindere de 21.569 jugăre, 312 st., cu 4980 jugăre pământ arabil, 36 grădini, 1877 ănași, 2909 pășune, 11.399^{3/4}

pădure și 366 neproductiv. Cam 200 familii pot să și agonisească traiul din prăsierea animalelor și cultivarea pământului. Are 6 prăvălii, 6 cărciume, 3 ateliere, 2 fierări, 3 roțari, 4 cojojari (piep-tân ri), 2 croitori, 2 tâmplari și un frizer. Cercetează târgurile din Câmpeni, Abrud și Lupșa, vând vite și material lemnos și cumpără cereale și vestimente. Hrana principală: lapte și zarzavat numit rădăcini. Mustului de poame îi spun ciughir (sigir, aiurea liveș).

Oamenii cer să li-se permită un târg săptămânal, să cultive tutun și să harbă rachiu de prun.

Monumente: o troiță a eroilor. Frumusețile naturale: molhașurile (mlășuniile de munte, izăre).

Ponorelul și Vidrele

Pe cursul râului mic (Arieșul mic) în sus cel dimăi sat este Ponorelul. Este zi de Duminecă și oamenii stau la sfat în drum, înaintea morilor și căciunelor. Său se desășură pe o lungime de mai mulți km. lăună apă, apoi pe coastele din stânga și dreapta râului, la fel cu cele trei Vidre care-l conțină vreo 15 km. până aproape sub poalele Găinei. Apropo de toate așezările de lângă șosea aparțin unor gospodării foarte deserte și bine situați materialicește. Se vede numai decât, că aceia cari au fost în stare să se îngă aici la drum, sunt niște biruitoari asupra sorții și mizeriei. Într-o de toate sunt foarte scuturați. În drumurile lor prin țară și străinătate locuitorii Ponorelului și Vidrelor și-au strâns o bogată experiență personală și și-au înmulțit cunoștințele. Nu mă mir deloc, că înămesc țărani cari fuseseră abonați la foi zilnice românești înainte de răboiu ca „Românii” dela Arad, și cunosc și limbi străine! Este rară casa care să nu fie atelier de tâmplărie, să nu aibe moară ori fierăstrău. Morărilor și tâmplării sunt meserii practice de toți îndrăgii aceștia ce-au strălăuit victorios prin viforul vieții și și-au făcut loc la drumul mare. În ocoalele lor odihnesc carele înainte și acoperite cu covăturile ale celor de pe dealuri, cari întorși din pribegiile lor nesfârșite și-ie adăpostesc până pot pleca iarăși.

Ponorelul are 376 case cu 1980 suflete și 4200 j. cu 1421 arabil, 52 grădini, 776 fâneată, 308 pășune, 1560 pădure și 261 j. neproductiv. Șase familii pot trăi fără a lua drumul pribegiei. Sunt patru cărciume, două prăvălii și opt ateliere mai mari (câoaci-covci, pantofari și măsari). La târgurile dela Câmpeni, Câmpul lui Mihai, Turda, Teiuș și Abia-lujia duc vite, oi, capre și ciubare și cumpără alimente. La secrete și coasă angajează munci în șesul Turzii, în regiunea Mureșului pe la Deva, în regiunea Sebeșului-săscesc și aiurea.

În ce privește revendicările, comuna îmi comunică oficial: 1) a nevoie de o cooperativă cu ajutorul statului pentru transportarea obiectelor de lemn și să aducă sătenilor cereale pe preț mai redus; 2) să se repare șoseaua Câmpeni-Vidra; 3) să se expro pieze mușii obținuți prin reforma agrară și încă nepreluși de comună. Țărani apoi mi-se plâng: nu găscă lucru, ba au suferit mari puguie din cauza opririlor de a se mai tăia păduri, pierzând multe săptămâni degeaba în munți; ei trăiesc din tăiatul pădurilor, fac ciubare, ghioabe (putini pentru lapte, brânză și apă) și fedeleze (vas pentru apă la câmp); 2) drumurile erau mai bune sub unguri, atunci era altă conducere: astăzi zadarnic plătesc oamenii taxele de drum (după o pereche de boi 200—300—400 lei), căci totuși nu se repară nimic; 3) apele trebuiesc regulate, căci și-au ieșit din macă, incomodează circulația și nimicește tuncile.

Oamenii mi-se deslănuiesc cu toată inima când altă că sunt gazetar și nu fac parte dintre vânătorii de voturi electorale, mă întovărășesc în pălcuri și mă roagă să nu-mi fie frică de nimic, că „cu toate că s'ar crede că aici în munți sunt hoții, asta nu este adevărat: hoții s'au strâns în cântăării.”

Monumente: unul al eroilor. Frumusețile naturale: Peștera Neagră și o siacă înaltă: Sturul.

(Sfârșitul în numărul viitor.)

Încercări de maghiarizare la Arad

— Să sfârșim odată cu inconștiența —

— În atențiunea autorităților —

Arad, 15 Septembrie

Cu prilejul recenzământului copiilor de școală din Arad, anul acesta, s'au constatat niște tendințe foarte periculoase pornite din partea unor învățători minoritari, secondați de după culise chiar de unii români uități de sine.

Iată faptele: În recenzământul copiilor de școală unii învățători minoritari au trecut pe toți germanii, slovacii, polonii, croații, săbi, evreii etc... la rubrica maghiarilor; ba în unele locuri au făcut această operațiune chiar și la copiii români, trecându-i drept maghiari pe unii ca: Bulzan, Mierla, Barna, Lucaci, Gutu, Selejan, Petras, Madin, Ardelean, Popoș, Drinda, Mocuța. Gavrilete, Șerădan, Cristea, Roșca, Musca, Mioc, etc., etc... Faptul nu poate fi trecut pe socoteala erorii involuntare, întrucât numiții recenzenți nici într'un singur caz nu s'au scăpat să „greșească” în paguba maghiarilor, ci nu mai în folosul lor. De altfel chiar și numărul foarte mare al acestor „greșeli” nu se poate explica decât prin faptul că acei recenzenți au lucrat cu intenții bine definite, după un plan conștient și hotărât. Această se confirmă și prin faptul, că dacă vreun german, la întrebarea privitoare la naționalitate răspundea că german (și nu maghiar), recenzenții minoritari îl aposirofa: „Cum?” Acum nu mai ești maghiar? Acum nu te mai țini de noi? Grijește! Aceste stări nu vor dăinui mult; vei ajunge iarăși pe mâine noastre și atunci vom griji noi de Dia?” Se înțelege, germanul terorizat în chipul acesta răspundea: „Apoi dar scrie-mă „maghiar”. — Cu astfel de mijloace se face recenzământul copiilor de școală la Arad.

Scopul este atât de vizibil: prin falsificarea datelor statistice se urmărește crearea unei situații privilegiate pentru minoritatea maghiară, în dauna naționalității române și a celorlalte naționalități. În adevăr, numărul mai mare de copii ai unei anumite naționalități este un motiv pentru a se cere mai multe școli pe seama acelei naționalități. Alt scop al acestei manopere este sustragerea de sub prevederile art. 8 al legii școlare, care spune: „Cetenii de origine română, cari și au pierdut limba maternă, sunt datori să și instruiască copiii numai la școalele... cu limba română de predare.” Se mai urmărește apoi eludarea acestor dispozițiuni, cari nu îngăduie înscrierea la școalele maghiare a elevilor de alte naționalități decât cea maghiară. Aci intră în socoteală pe deoparte cazul tuturor renegaților, cu cunoscuta lor mentalitate de transfugi mixte, în cari mamele maghiare au tot interesul ca educația copiilor lor să se facă în spiritul culturii și sentimentelor ungurești și nici de cât în direcția indicată — după lege — de naționalitatea tatălui. Cum însă legea nu îngăduie acest lucru, urzitorii acțiuni de maghiarizare au recurs la falsificarea copiilor în lista de recenzământ, pentru ca apoi pe baza acestui recenzământ falsificat să poată înscrie la școalele maghiare, — fără teamă de sancțiuni legale. — pe toți copiii născuți din căsătoriile mixte, apoi pe copiii tuturor renegaților și în sfârșit pe copiii celorlalte naționalități mai puțin numeroase, pentru cari nu se află școli în Arad.

Ne întrebăm: Se poate oare tolera, ca această tentativă de maghiarizare deghizată să se urmeze în deplină libertate chiar sub ochii noștri, în țara noastră românească, ca și pe timpul terorii sovietismului dela Budapesta? Care român adevărat, ori chiar strein echilibrat la creier, ar putea încuviința acest lucru?

Di director școlar Dimitru Popoviciu a fost incredințat în acest an din partea revizorului școlar întreg teritoriul orașului Arad. La centralizare, dsa a constat — pe lângă multe alte incorectități — și falsificarea naționalității copiilor cu centralizare datelor statistice de recensământ de pe întrucât legea statisticii prevede sancțiuni riguroase pentru furnizarea de date false iar de altă parte din îndemnul d-sale de om corect într-o toate și de bun ro-

mân, dl Popoviciu nu putea să semneze un recenzământ, despre care avea dovezi incontestabile că e falsificat. Deci a r-ortat revizorului. Revizorul l-a însărcinat apoi din nou pe dl Popoviciu să intruniască pe recenzenți și să ia înapoieze acestora recenzământul, ca să-l rectifice conform indicațiunilor date de dl Popoviciu pe baza dispozițiilor legale corespunzătoare. Dl Popoviciu a executat numai decât ordinul primit.

Ce s'a întâmplat însă? Peste câteva zile ne pomenim că g-zeva evreo-maghiară locală „Erdélyi Hirlap” sare c'o falcă'n cer și cu cealaltă'n pământ... și tună și fulg-eră în contra dui Popoviciu, pentru că și-a făcut d-toria, învinuindu-l că, vezi dragă Doamne, „a atacat pe maghiari”, că dl Popoviciu „vrea să și câștige anumite merite”, „bizonyos érdemeket akar szerezni” (Ce însuare jonicică!), că dl Popoviciu „și acum urmărește tot vechile (sale) idei”, „meg mindig régi ideákat hajszol”. În fața acestei temerități sfidătoare lumea cu bun simț a rănas încerenimă. Cum?... Nu este oare revoltător, ca cei atât de evident vinovați de fals în ace publice, mânăși de tendințe subminite, — a căror loc convenit era în pușcărie, — să mai aibe cutezanță să arunce cu noroc în omul care-și face d-toria în mod cinstit și nu vrea să admită abuzul și falsificarea?!

La ce mentalitate periculoasă, caracterizată pe unele cercuri minoritare dela noi! Ori, ce însemnează învinuarea că dl Popoviciu stăruiește și acum în „vechile sale idei”? Ce ce cunoaștem trecutul dui Popoviciu și viața sa de sacrificiu, știm că „ideile” sale sunt ideile unui român adevărat și ale unui om de o cinste exemplară (de a care ar putea lua lecții de cinste, — cu mult folos, — și scribii dela „Erdélyi Hirlap”) — și mai știm că dl Popoviciu a suferit dela călăni neamului nostru condamnat și deportat, pentru ținuta sa cinstită românească. Și craniul pîn de v-selină al celor dela „Erdélyi Hirlap” găsește ca ațutudinea corectă și românească a dui Popoviciu se poate lua ca punct de învinuire pentru dănsul? Apoi, dl „Erdélyi Hirlap”-iși, sub imperiul maghiar nu ne-ați dat voce să fim români; astăzi, — în țara noastră românească, — deasemenea ne faceți punct de acuză din ținuta noastră românească (idemic cu = corectă). Ei bine, atunci vă rugăm, cu căciula în mâni, dl „Erdélyi Hirlap”-iși, să ne spuneti când aveți de gând să ne permuteti cel puțin să respirăm nițel și noi românește? Ori doară neamul românesc — după concepția „Erdélyi Hirlap”-istă — nici când nu e îndreptățit să ceară respectarea drepturilor sale?

Și vă mai rugăm încă una, dl „Erdélyi Hirlap”-iși, dați această foarte categoric: Să ne mai slăbiți cu însuărirea și cu defăimările a tot ce e românesc, pentru că orice răbdare — chiar și răbdarea românului — are o limită, peste care „nu se poate trece!”

Și acum este datoria noastră să arătăm opiniei publice românești pe unii din acei români păcătoși, care din interese personale condamnable, alimentează printre culse apitelui de maghiarizare al sovinișterilor incorigibili. Iată-l: Aurel Micloși, directorul școlii primare maghiare No. 14 din Arad.

Se știe foarte bine că acest personaj țiszaiszt, sub regimul unguresc a avut o ținută pronunțat antiromânească. A servit ca coadă de topor în mâinile dușmanilor noștri, agitând în contra bisericii și școalelor românești din Arad și lucrând astfel în contra intereselor neamului nostru. A fost și atunci, ca și astăzi, un agent al maghiarizării. În trecut situația modestă de dascăl român confesional, s'ab plătii și sortii să rămână veșnic un umil muncitor anonim pe terenul educației naționale, răspătii doar numai prin conștiința datoriei împlinite, — zic această perspectivă nu l-a atras de loc pe țiszaisztul Micloși; ci pe dănsul l-a ispitit mirajul unei înălțări reperi prin trădarea intere-

selor neamului său. căci n'a ezitat să părăsească atunci sărăcăciosul, dar venerabilul altar al culturii naționale, și să treacă la școala de stat maghiară unde și-a început opera de maghiarizare a românilor. Astăzi, acelaș resenz față de migăoasa muncă dăscălească, aceeaș poftă de huzureală și trândăvie, aceeaș grandomanie și parvenitism îl fac să viseze nici mai mult nici mai puțin, decât scaunul de prefect ori de primar al Aradului (!!!), sau cel puțin un mandat de deputat! Spre scopul acesta dănsul a adulmecat prin toate partidele politice, a colindat și colindă mereu — cu prețul neglijării datoriei sale oficiale — pe la ușile tuturor politicianilor, cochetează cu minoritarii și... servește mereu cauza maghiarizării.

Ani deărandul acest Micloși, — în mod ilegal și în contra intereselor neamului românesc, numai pentru a fi pe placul sovinișterilor îredentiști (mandatul de deputat ori primar se câștigă și prin voturile acestora), — a înscris la școala maghiară de sub conducerea sa atât elevi români, cât și de alte naționalități. În anul școlar trecut a primit dela revizorul școlar ordin special, ca să transpună dela școala sa maghiară la școala românească niște elevi români. Dar dănsul s'a înțors pe cealaltă ureche și nici până în ziua de astăzi n'a executat ordinul revizorului. Ba încă a asmuțat pe părinții celor elevi în contra directorilor români cari cereau respectarea legii.

În anul școlar curent deasemenea a înscris la școala sa — contra legii — elevi de alte naționalități. Subsemnatul director școlar, în conștiința datoriei și răspunderii ce o am în privința aplicării obligativității școlare față de elevii din circumscripția școlii mele, printr-o scrisoare oficială am rugat, cu toată obiectivitatea, pe acest dl Micloși să respecte dispozițiile legii și să nu mai înscrie elevi ce nu-i aparțin; iar pe cei înscriși ilegal să i transpună — conform prevederilor legii — la școala românească, pe care o conduc eu. Las să urmeze aci răspunsul scris al lui Micloși, care caracterizează atât de bine pe autorul său fată-l:

„Direcțiunea școlii primare de Stat No 14 din Arad. No 37—1926.

Domnule Director,

Românul are un proverb extraordinar de bun: „Nu-ți băga nasul, unde nu-ți ferbe oala”. La scriptul Diale din 3 Sept. a. c. făcut într'un ton atât de arrogant și atât de — se-i zicem pe nume — obraznic, bunul meu simț nu-mi permite a vă da alt răspuns, decât mult adevăratul proverb mai sus citat.

Arad, la 4 Sept. 1926.

(L. S.) A. Micloși mp director.

Cătră direcțiunea școlii primare de Stat No 4 Arad.”

Trebuie ceva mai edificător decât acest răspuns, dat oficial? Are acest om măcar o vagă noțiune de ceea ce se chiamă „demnitate oficială”? Oare „bunul simț”, cu care se laudă, i-a dictat acest răspuns oficial?

(Spre orintarea cetitorilor, declarăm aci că scrisoarea noastră, la care am primit acest răspuns, este scrisă în termenii cei mai cuvicioși, așa cum trebuie să fie o scrisoare oficială. La nevoie vom da o publicității, din cuvânt în cuvânt.)

Și pe lângă toate isprăvile sale, mai vechi și mai recente, Micloșelului nostru până în ziua de astăzi nu i-s'a ains măcar un firicel de păr din creștetul căpșorului său, cel ferchezuit și... plin de găgăuni!

Dar, Doamne, până când batjocura aceasta la adresa neamului nostru și disprețul față de legile terii? Nu se găsește oare nici o autoritate școlară, care să aibă curajul să ia de guler și să aducă la respectul datoriei pe acest țiszaiszt infumurat și utat de sine?!

Să vedem!

Ioan Cadariu, directorul școlii primare de stat No 4 din Arad.

De vânzare porumb, împreună cu tutei, 3 jug și 1/4. Informațiuni se dau la 16, 17, 18, Sept. a. c. în str. Aviator Gheorghea (fost str. Cotului) No. 13 parter.

După atentatul încercat contra lui Mussolini.

Un oarecare Lucetti membru al unei organizații anti fasciste — cu sediul în Franța — a încercat în ziua de 11 Sept. un atentat contra lui Mussolini. Atentatul n'a reușit, iar atentatorul a fost arestat. Cum era și natural presa fascistă italiană a demonstrat contra Franței fapt care a făcut ca acest stat să protesteze și tot odată să felicite pe Mussolini ca a scăpat neatins. Aceiaș atitudine a avut față de Italia și guvernele engleze și americane, cel din urmă sfătuirde Italia să nu mai demonstreze contra statelor învecinate, deoarece atentatorii au fost întotdeauna italieni.

În seara zilei atentatului ducele Mussolini a vorbit poporului, fiind îndelung ovaționat.

Ziarele Italiene anunță că Parlamentul se va întruni pe la începutul lunii Octomvrie spre a vota introducerea pedepsei cu moartea. Pedepșa va fi aplicată în caz de atente contra regelui, contra șeful guvernului și în caz de răscolă armată contra guvernului.

Aflăm, că M. S. Regele a adresat o telegramă lui Mussolini, exprimându-și înalta satisfacție, că a scăpat neatins din încercarea criminală contra d sale.

Inaugurarea unei noi secțiuni la fabrica „Astra”

Arad, 15 Sept.

În dimineața zilei de 14 Sept. s'a inaugurat la fabrica „Astra” din localitate, o nouă secțiune și anume aceea a butoaelor de fer. Completându-se cu această secțiune „Astra” poate fi înscrisă între primele rânduri ale celorlalte mari fabrici europene. Instalatiunile secțiunii de butoae de fer sunt cele mai moderne și pot produce anual un număr de circa 45000 de butoae, diferite dimensiuni. După cât suntem informați o atare industrie era aproape inexistentă în țara noastră, deoarece ea se practica de către mici ateliere, cu instalațiile cele mai rudimentare. Direcțiunea fabricii „Astra” a luat inițiativa creerii acestei utile industrii, în urma numeroaselor cerențe, din întreg cuprinsul României Mari. Faptul creerii industriei butoaelor de fer, în cuprinsul granițelor românești, este unul dintre cei mai importanți făcut pe terenul industriei mari, cu atât mai mult cu cât această industrie a fost încadrată în marile uzini „Astra”, unde întreaga fabricație se ține ca se efectuează, cu cele mai moderne instalațiuni.

Inaugurarea acestei noi secțiuni s'a făcut la orele 10 dimineața, în fața dlor ing. Traian Trimbitioni, inspector general al cazanelor; ing. director Vignyázó, ing. director Marci și ing. director Șpiră — toți trei deia fabrica „Astra.” A mai participat deasemenea întregul personal tehnic superior din serviciul uzinelor „Astra.” Punerea în mișoare a noilor mașini, din secțiunea butoaelor de fer, a fost efectuată de către dl ing. insp. general Traian Trimbitioni, care a rămas foarte mulțumit de noua instalație. — În urma s'a servit o mică gustare în chiar interiorul noii secțiuni, care după cum am spus mai sus completează marile uzini „Astra”, așezându-le punte cele două uzini europene.

Primăria comunei Mișca

No. 348—1926.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință publică, că în ziua de 25 Sept. ora 10 a. m. se va ține în localul Primăriei Mișca licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72 și următorii din legea asupra contabilității publice pentru furnizarea unei mașine de scris pentru biroul notarial.

Caetul de sarcini se poate vedea zilnic în biroul notarial între orele oficioase.

Amatorii vor depune deodată cu înaintarea ofertei și o garanție de 10% din suma oferiă.

Primăria Mișca

Postavuri pt. uniforma studenței, la I. Eisele Str. Meștanu 2.

plapume, cloturi, pânzături etc. la I. Eisele Str. Meștanu 2.

No 20554—926.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință publică că pentru arendarea pe termen de 6 (șase) ani a unui teren de cca 15 (cincisprezece) jughere pământ împreună cu clădirile și fântănele aflate în grădina de zarzavaturi, — în ziua de 18 Octombrie a. c. oarele 10 a. m. se va ține licitație publică cu oferte închise în biroul Serviciului economic (Primăria municipiului, Camera Nr. 104) în conformitate cu Art. 72 și următorii din Legea asupra contabilității publice.

Caietul de sarcini se poate vedea la Serviciul economic în oarele de serviciu.

Arad, la 9 Septembrie 1926.
Serviciul economic.

Primăria Municipiului Arad.

„Serviciul Administrativ“
No 21130—1926.

Publicațiune de concurs

Se publică concurs pentru ocuparea postului de moașe comună în Arad, (Pârnea) cu salariu de bază de 200 Lei lunar și 250 indemnizație specială.

Cereri se vor înainta până la 1 Octombrie a. c. și vor fi însoțite de următoarele acte:

- a) Extras de botez.
- b) Certificat medical de sănătate.

- c) Diplomă de moașe.
- d) Certificat de moralitate.
- e) Certificat de cetățenie.
- f) Declarație de limbile ce cunoaște.

Arad, la 9 Septembrie 1926.

Președintele comisiei interimare:

Dr. Angel.

Secretar comună:

195 Ștefănuț.

Dela primăria: Peregul-Mare.

No 332—926.

Publicațiune de licitație

Primăria comunei Peregul-Mare publică a doua oară licitație publică cu termen scurt în ziua de 25 Septembrie 1926 oara 16 d. m. la primăria comunală pentru darea în întreprindere a lucrărilor de clădire a unui coteț pentru verii comunali și diferite reparații la edificiile comunale.

În baza devizei verificată de Serviciul Financiar și Economic al județului Arad speșele sunt de 100.000 Lei.

Devizele, condițiile și planurile relative la aceste lucrări se pot vedea zilnic la primăria comunală între oarele 10—12.

Ofertele se vor înainta primăriei comunale.

Licitațiunea se va ține în conformitate cu legea contabilității publice art. 72—82 și condițiile generale pentru întreprinderi de lucrări publice și cu oferte scrise și sigilate pe cari amatorii le vor înainta primăriei comunale în ziua licitației la oara 16 d. m.

Amatorii vor depune deodată și o garanție de 10% la valoarea lucrărilor în număr sau în efecte de Stat.

Peregul-Mare, la 8 Septembrie 1926.

Primăria.

194 Dela delegatul jud. rurale Radna.

No G. 2651—1926.

Publicațiune de licitație

Subsemnatul delegat judecătoresc în conformitate cu legea execuției și în baza deciziei al Judecătoarei rurale Radna G. 2651—1926 aduce la cunoștință publică că mișcătoarele și anume: Două scoate albe, un grajd cu șură și patru cocini acoperit cu țiglă, șeasă perini, una dunihă, una canapea, una oglindă și un dulap toate prețuite la suma de 68.200 Lei

În urma sechestrului efectuat la 22 Iulie 1926 în favoarea următorului Weiszberger Paul repr. prin adv. Dr. Valeriu Suci din Radna, contra următorului Dimitrie Crișan dom. în Mocioni Nr. cășii 24, să vând la licitație publică fixată pe ziua de 21 Septembrie 1926, carele 6 d. m. la locul următorului, invitând pe toți aceia care doresc a cumpăra cu observare că contra plății imediată celui ce va oferi mai mult se vor vinde și preda.

Radna, la 24 August 1926.

(Indescifrabil)

201 delegatul judecătoresc.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință publică, că dreptul de percepere a taxelor la trecerea podului de peste Crișul-Negru din Talpoș în ziua 11 Oct. 1926 oarele 1 a. m. se va da în arândă prin licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72 și următorii, din legea asupra contb. publice.

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficiale între oarele 11—13 din zi. Amatorii vor depune deodată cu înaintarea ofertei și o garanție de 1000 Lei ce se va întregi la încheierea contractului la a 7-a parte din suma oferită, pentru a servi drept arândă pe 2 luni.

Prefect: Șeful serviciului: (ss) Dr. Lazar. (ss) Stanca. 192

Publicațiune

Se aduce la cunoștință doritorilor că în ziua de 20 Septembrie a. c. la oarele 10 diminața, în Cetate la Manutanță, se va ține licitație publică în conformitate cu legea contabilității publice, pentru vinderea a 90.000 kgr. țărâțe de grâu.

Informațiuni la Manutanță în toate zilele la lucru 8—12—15—18. 193 Muntanță Arad.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință doritorilor că în ziua de 20 Septembrie 1926 la oarele 10 diminața în Cetate la Manutanță, se va ține licitație publică în conformitate cu legea contabilității publice, pentru măcinarea 100 vagoane grâu.

Informațiuni la Manutanță în toate zilele de lucru între oarele dela 8—12 și 15—18. 197 Manutanță Arad.

50% reducere la BĂILE LIPOVA

Direcțiunea băilor Lipova a decis, ca se acoarde pe lunile Septembrie—Octombrie tuturor vizitatorilor 50 procente la camere.

MICA PUBLICITATE

Caut mecanic la conducerea unei mașini arat sistem Fordson, pentru regat (Tecuci). A se adresa dra Stoeanovici profesoară Str. Eminescu 2 etaj. 199

De vânzare din cauza plecării dormitor, sufragerie, bibliotecă, anticameră covoare trofeure de vânat și diferite lucruri. Inginer Veyda, Str. R. Velicu 2 colț cu Str. Calvin, Arad. 198

Familie distinsă primește în pensiuine 2 băieți sau fete de școală. Adresa la administrația ziarului. 202

Școala de Arte-Frumoase din Cluj

Școala de Arte-Frumoase din Cluj s'a înființat în anul 1925 și s'a deschis în mod solemn la 17 Ianuarie 1926. Ea este a patra școală de Arte-Frumoase din Țară pe lângă cele din București, Iași și Chișinău.

Școala de Arte-Frumoase din Cluj este situată în Parcul orașului în Pavilionul amenajat special pentru scopurile Școlii. Aci se află atelierul unde se țin cursurile practice. Cursurile teoretice se țin unele la Universitate și Clinicile Universității (Istoria Artelor și Anatomie) altele (ca Estetica, Geometria etc.) la Muzeul de Arte și Meserii din strada Barjiu No 5.

Direcțiunea este la dl. di. Al. Popp strada Gh. Barjiu No. 5 (Muzeul de Arte și Meserii).

Admiterea elevilor în anul întâi se face pe baza certificatului de bacalaureat sau altor diplome echivalente.

Durata învățământului pentru această categorie de elevi este patru ani.

Admiterea elevilor în pregătitor (3 ani) se face pe baza Diplomei de absolvire al cursului inferior secundar.

Durata învățământului pentru această categorie de elev este șapte ani (3 pregătitori + 4 superiori).

Elevi extraordinari sunt admiși numai pe baza examenului de admitere. În cazul însă când vreu să se supună la examenul pentru diplomă ei vor trebui să dispună de pregătiriile recerute elevilor ordinari.

Examenele de admitere se țin pentru toate cursurile atât pregătitoare cât și superioare precum și pentru elevii extraordinari. Examenele de admitere au

obiect un desen după natură în carbune.

Inscrierile se încep în 15 Septembrie. După examenul de admitere ce se încep la 15 Septembrie elevul va fi admis definitiv și înmatriculat.

Toți elevii se vor prezenta personal la înscriere. Peste data de 1 Oct. nu se mai admit elevii la înscriere și examen de primire.

La înscriere elevii vor prezenta următoarele documente: ultimul certificat școlar, bacalaureat în original, actul de naștere, și actul de naționalitate.

Taxe școlare.

Taxele de frecvență sunt următoarele: 1. Pentru elevi ordinari: 500 Lei 2. Pentru elevi extraordinari: 1000 Lei.

Taxele de frecvență se pot solvi în 2 rate pe semestru.

Scutiri de taxe se fac pe baza certificatului de neavere, având în vedere sârghișta elevului.

Burse în bugetul anului 1926 nu au fost prevăzute, decât numai ajutoare în formă de material de învățământ. (hârtie, cuțori).

Căminuri sau cantine speciale pentru elevii școlii de Arte-Frumoase nu sunt încă. S'au luat însă dispozițiuni ca și elevii școlii noastre să fie admiși la căminurile și cantinele studențești.

Excursiuni și colonii de vară se fac în fiecare an școlar. La coloniile școlare peste vară sunt admiși elevii cari au dovedit mai multă sârghișta.

Începerea cursurilor va avea loc în 1 Octombrie 1926.

Toate scrisorile se vor adresa Direcțiunii Școlii Artelor Frumoase, dlui Director Al. Popp (Cluj) Strada Gh. Barjiu No. 5.

Numai nume italiene

Roma. S'a ischit decretul, care toate persoanele cu nume germane în provinciile Trieste, Tirol trebuie să și le schimbe nume italienești. Prefectii au ordonat să facă listele respective și să aibă grijă de schimbarea numelui.

Știri medicale

Dr. Damitru Memetea, medic șef al policliniciei locale refuză din concediu, reînaintând și consultațiile zilnice.

Știri din Județ

Incendiu. În ziua de 11 Septembrie a avut loc un șură de trestie locuitorului Balog Gheorghe Năltac, cauzându-i pagube de 20000 lei. Din anchetarea cazului, reiese că focul a provenit din neglijența locuitorului Dragoș vet din aceeași comună.

Sinucidere. În ziua de 10 Septembrie locuitorul Ciul Anton din comuna Ineu a fost găsit spânzurat una din odăile locuinței sale. Cauzele funestei hotărâri nu sunt cunoscute.

Trotzki profesor de ziaristică

Lui Leon Trotzki i-a fost oferită catedra de ziaristică de la Universitatea din Moscova.

Un muzeu Kropotkin

La Moscova s'a deschis curând un muzeu Kropotkin. Cinci vaste săli a fost adunat material de largă documentație care constituie o glorioasă viață și activității sociale și științifice a celebrului revoluționar.

x Cinema Apollo.

E ceva natural, ca spectacolul unui cinematograf să fie cât mai interesant și important și atrăgător pentru public. Iată ceva, ce direcția de cinema Apollo are în vedere în întreprindere. Astfel e și cu filmul ce rulează actualmente: „Fräulein Schellenberg“, înocmit după scenariul român a lui Keller-R. Reprezentațiile încep la oarele 7 și 9.

x Cinema Urania.

De câte ori privim repertoriul cinematografului Urania, totdeauna trebuie să ne imaginăm și un mare oraș capitală vastelor concepții de a se direcționa. Păcat că nu avem — ca răspuns la strădaniile de-a ni-se servi tot mai frumoasă spectacole. Azi și în zilele următoare rulează minunatul film „Dăduța dela poștă“. Reprezentațiile încep la oarele 4^{1/2}, 6^{1/2}, 7 și 9.

Citiți și răspândiți Cuvântul Ardealului

Devizele și valute

Rador, 15 Sept. 1926.

BUSSA:

Zurich	Deschidera	Inchiderea
Berlin	123.50	123.50
Amsterdam	207.50	207.50
New-York	518.—	518.—
Londra	2513.56	2514.—
Paris	1497.50	1515.—
Milano	1675.—	1685.—
Praga	1532.50	1533.—
Budapesta	7250.—	7250.—
Belgrad	912.50	912.—
București	252.50	252.—
Varșovia	57.50	58.—
Viena	7330.—	7320.—

Cursul de valute București pe ziua de 15 Sept. 1926

Paris	594.—
Berlin	48.—
Londra	988.—
New-York	203.—
Italia	725.—
Elveția	42.—
Viena	26.—
Praga	603.—
Budapesta	350.—

Valute:

Napoleon	800.—
Mărci	48.—
Leva	152.—
Lire otomane	112.—
Sterline	975.—
Francezi	660.—
Fr. elvețieni	38.50
Lire italiene	670.—
Drachme	250.—
Dinari	3.60
Dolari	203.—
Marca polon.	20.—
Cor. austr.	—
„ungară	30.—
„c.-slov.	6.20

Știri și fapte

O nouă istorie a spiritismului

Arad, 15 Sept.

Sir Arthur Conan Doyle, genial creator al figurei lui Sherlock Holmes este, după cum toți o știu, un spiritist zelos și convins; și ultima sa operă, în două groase volume, e tocmai o dovadă și o contribuție a credinței și pasiunii sale.

Pentru Conan Doyle spiritismul a fost „o nouă revelație“, în adevărul înțeles al cuvântului, și pentru el rămâne unicul izvor de înțelepciune capabil să regenereze omenirea. Puterea convingerii îl face să-și asume mai degrabă tonul profetului evreu veltor de viitoare nenorociri și nu acela al apologistului nerăbdător de a-și împăca vrăjmași. Conan Doyle vorbește de „știința arogantă care caută cu propriul ei nume și cu strălucirile ei să distrugă noua știință ridicată repede“, iar altundeva se plânge, nu fără o oarecare dreptate, că „știința când s'a aflat în fața unei noi probleme se arată tot atât de bigotă ca și teologia medievală“. Bisericele nu sunt mai blând tratate: „ele au ajuns la ultima treaptă formală și lumească și materială... se mulțumesc de a raporta orice lucru la timpurile vechi și de a tributa un omagiu cuvintelor și unei venerații curat externe, unui sistem învechit“...

După cum se vede celebrul romanțier englez își îndreaptă săgețile împotriva tuturor pentru a-și servi noul idol. Această ardore face ca partea istorico-narativă să fie lipsită de obiectivitate. „Însă, dupăcum bine observă suplimentul literar al ziarului londonez Times — Conan Doyle are dreptul la tot respectul, neputându-se pune la îndoială absoluta lui sinceritate.“

† Mihail Em. Procopiu

La Cluj, în urma unei operații nenorocite, a încetat din viață un eminent și bun confrate, d. M. E. Procopiu, redactorul responsabil al ziarului „Patria“. E unul din pleiada de ziaristi entușiști, cari ne-an venit deodată cu desrobirea. Inteligent, agil și foarte colegial, a făcut cauzei noastre profesionale excelente servicii. Moartea lui ne-a lovit dureros. Eri, Luni, a avut loc funerarile la Cluj. Li vom păstra o amintire frumoasă. Odihnescă în pace.

Românii în străinătate

Au apărut recent în diverse edituri parisiene, următoarele cărți scrise de români: Charles Adolphe Cantacuzene Phosphores mordsors, poesies. Georges Ciocianu: Le problème monetaire roumainu. Foix & Nicolesco: Anatomie Cérébrale. O Taffali: Le Trésor byzantin et roumain du monastère de Poutna.

Printre colaboratorii revistei „La Flambeau“ din Bruxelles, citim și numele dlui prof. Iorga.

În „Anthologie dela nouvelle poésie française“ apărută în editura Kra, e pus la loc de onoare și compatriotul nostru Tristan Tzara.

Un număr festiv al ziarului „Carpații“

a apărut cu prilejul jubileului de 75 ani al Reuniunii Femeilor Române din Ardeal la Brașov. Pe hârtie scumpă, în 12 pagini se dau articole și tablouri, portrete etc. admirabil reușite, un exemplar 20 lei. Se poate cere dela redacția „Carpații“ Brașov.

Examenele dela școala de notari din Arad

În ziua de 13 cor. s'a întrunit comisia pentru examinarea elevilor școli de notari, sub președinția dlui dr. M. Văraur, consilier la Consiliul Sup. Activ. București și dr. A. Lazar, subprefectul județului directorul școlii.

S'au prezentat 49 candidați, dintra cari la examenul scripturistic s'au distins primind nota 9 cu unanimitate candidatul: Mitra I. Alexandru, secretarul comunei Ghioroc, și Trăusan Traian, contabil la Banca Românească suc. Arad, cealalte lucrări fiind sub media 9.

Rezultatul examenului verbal a fost următorul: cu distincție au reușit: Mitra I. Alexandru și Nașcu Augustin, iar cu laudă: Trăusan Traian, Copil Ioan și Filip Petru.

Nu au reușit: 3 elevi ordinari și 5 elevi particulari.

Pentru examenul de corecție și nici unul.

DIRECȚIUNEA UZINELOR de GAZ
a orașului Arad.

Se află în situația plăcută, ca să servească On. public cu gaz de calorie înaltă, cu a cărui ajutor putem ca în timpul de pace ieftin a lumina, încălzi, pregăti mâncări, a călca rufe și a ne scărda. Instalațiile necesare și montările le executăm pe rate și pe prețuri de regie.

◆◆◆

Uzinele Comunale Secția gaz aerian:
Arad, Str. Muclu Scevola 9, 11, 13. — Telefon: 27, 25, 16.

◆◆◆

Biroul uzinelor
din str. Eminescu No. 4, stă la dispoziția On. public în ce privește comenzile etc.

Atelierul de broderii, țesături și cusături naționale al dnei Cristina Săbău

Strada Gojdu Nr. 17, ARAD

◆◆◆◆◆

Confecționează: cuverturi de pat, perdele, fețe de masă, lingerie etc. Specialități de batiste. Bogat asortiment de modele artistice pentru brodat. Imprimațiuni de modele pe pânză.